DOI: 10.32844/2222-5374-2020-105-3.25

УДК: 342.9

*Ліченко І. В.,**здобувач Міжрегіональної Академії управління персоналом*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В ПРОЦЕСАХ СТРАХУВАННЯ

В сучасних умовах нестабільності національної економіки та напруженого геополітичного стану одним з ключових чинників, що сприяє реалізації національних інтересів та пріоритетів України є економічна безпека. Яка характеризує собою такий стан економіки за якого економічні інтереси підприємства, регіону, держави та суспільства надійно захищені від внутрішніх та зовнішніх загроз. Розвиток інтеграційних процесів у світовій спільноті сприяє економічному зростанню держави, однак, як і будь-який процес розвитку стикається з низкою негативних чинників та ризиків, що тягнуть за собою загрозу економічній безпеці. З огляду на складність процесів у внутрішній та зовнішній вітчизняній політиці, більшість населення не впевнена у своєму майбутньому. Глобальна криза виявила серйозні недоліки в механізмі управління забезпеченням економічної безпеки держави та вітчизняних господарюючих суб'єктів, що відобразилося в зниженні економічного зростання, валового внутрішнього продукту, зростанні безробіття та інших показниках. У зв'язку з цим підвищується увага до інструментів укріплення безпеки та управління ризиками на макроекономічному рівні, а також ефективності їх застосування в національних умовах. У статті досліджуються механізми забезпечення економічної безпеки держави в процесах страхування, що являють собою надважливі чинники сталого зростання та функціонування національної економіки в цілому. Розглядаються різноманітні сфери: забезпечення безпеки страхувальників, приватних страхових компаній, національних інститутів (державних установ, організацій). У статті досліджуються механізми забезпечення економічної безпеки держави в процесах страхування, які являють собою надважливі складові стабільного зростання і функціонування національної економіки в цілому. Розглядаються різні сфери: забезпечення безпеки застрахованих осіб, приватних страхових компаній, національних інститутів (державних установ, організацій). Економічна безпека держави повинна забезпечуватися, насамперед, ефективністю самої економіки, тобто, поряд із захисними заходами, які здійснюються державою, вона повинна захищати сама себе на основі високої продуктивності праці, якості продукції.

Ключові слова: економічна безпека, страховий ринок, фінансовий ринок, страховики, страхувальники, страхові компанії, страхові правопорушення, страхові компанії.

Актуальність теми. В сучасних умовах нестабільності національної економіки та напруженого геополітичного стану одним з ключових чинників, що сприяє реалізації національних інтересів та пріоритетів України є економічна безпека. Яка характеризує собою такий стан економіки за якого економічні інтереси підприємства, регіону, держави та суспільства

надійно захищені від внутрішніх та зовнішніх загроз. Розвиток інтеграційних процесів у світовій спільноті сприяє економічному зростанню держави, однак, як і будь-який процес розвитку стикається з низкою негативних чинників та ризиків, що тягнуть за собою загрозу економічній безпеці. З огляду на складність процесів у внутрішній та зовнішній вітчизняній політиці, більшість населення не впевнена у своєму майбутньому.

Глобальна криза виявила серйозні недоліки в механізмі управління забезпеченням економічної безпеки держави та вітчизняних господарюючих суб'єктів, що відобразилося в зниженні економічного зростання, валового внутрішнього продукту, зростанні безробіття та інших показників. У зв'язку з цим підвищується увага до інструментів укріплення безпеки та управління ризиками на макроекономічному рівні, а також ефективності їх застосування в національних умовах.

Світовий досвід свідчить, що забезпечення економічної безпеки – це гарантія незалежності держави, умова стабільності та ефективності життєдіяльності суспільства, досягнення успіху. Тому, забезпечення економічної безпеки належить до числа важливих національних пріоритетів. Вона органічно включена до системи державної безпеки разом з такими її складовими як забезпечення надійної обороноздатності країни, підтримка соціального світу в суспільстві, захист від екологічних лих [1, с. 201].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комплексне визначення економічної безпеки дає З. Варналій, який характеризує її як «складну інтегральну категорію; ...особливості її стану в транзитивній економіці виявляються у суперечностях, що діють у національній господарській системі у вигляді системної сукупності негативних чинників, вирішення яких потребує використання комплексу дій нормативно-правового, інституційного та організаційно-економічного характеру, заходів, спрямованих на збалансоване і стабільне зростання економіки держави, що підвищує конкурентоспроможність національної економіки та містить механізм протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам з метою реалізації національних економічних інтересів» [3, с. 27].

Так, Я. Жаліло вважає, що економічну безпеку потрібно розглядати як «складну багатофакторну категорію, яка характеризує спроможність національної економіки до розширеного самовідтворення з метою збалансування задоволення потреб населення країни, протистояння дестабілізуючому впливу внутрішніх та зовнішніх чинників, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання» [4, с. 25].

Згідно позиції М. Єрмошенко «економічна безпека визначає такий стан економічного механізму країни, який характеризується збалансованістю і стійкістю до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, його здатністю забезпечувати на основі реалізації національних економічних інтересів сталій і ефективний розвиток вітчизняної економіки і соціальної сфери» [5, с. 55].

З огляду на викладене *мета статті* полягає у розгляді категорії «економічна безпека», яка визначає надійну та забезпечену всіма необхідними засобами та інститутами держави захищеність національно-державних інтересів в галузі економіки від внутрішніх та зовнішніх загроз, економічних та прямих матеріальних збитків [2, с. 23–24].

Виклад основного матеріалу. Сутність економічної безпеки можна визначити як стан економіки та інститутів влади, за якого забезпечуються гарантований захист національних інтересів, гармонійний, соціально спрямований розвиток держави в цілому, достатній економічний та оборонний потенціал навіть за найбільш несприятливі варіанти розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів. Інакше кажучи, економічна безпека – це не тільки процес щодо захисту національних інтересів, але й готовність інститутів влади створювати правові та економічні механізми реалізації та захисту національних інтересів розвитку вітчизняної економіки з метою підтримки соціально-політичної стабільності в суспільстві [7, с. 56.]

Отже, економічна безпека держави це стан захищеності та стійкості розвитку фінансових відносин, що ґрунтується на незалежності та ефективності фінансово-кредитної сфери та досягається шляхом реалізації заходів щодо нейтралізації внутрішніх та зовнішніх загроз.

Під економічною безпекою у широкому сенсі (на макрорівні) розуміється здатність держави проводити самостійну економічну політику, яка спрямована на досягнення власних інтересів як на міжнародній арені, так і безпосередньо всередині територіальних кордонів; здатність підтримувати та підвищувати досягнутий рівень життя населення. Розглядаючи економічну безпеку як певну систему, визначимо її складові елементи:

- багатосторонній моніторинг економіки та суспільства з метою виявлення та прогнозування внутрішніх та зовнішніх загроз;

- визначення порогових, допустимих значень соціально-економічних показників, недотримання яких призводить до нестабільності та соціальним конфліктам;

- діяльність держави щодо виявлення та попередження внутрішніх та зовнішніх загроз безпеки економіки [8, с. 79].

У внутрішньоекономічній сфері безпека пов'язується із природними, техніко-технологічними, інфраструктурними, соціальними та іншими чинниками макро- та мікроекономічного розвитку, із внутрішнім імунітетом та зовнішньою захищеністю від різного виду дестабілізуючих та деструктивних впливів. В зовнішньоекономічній сфері економічна безпека характеризує конкурентоспроможність держави на світових ринках, стійкість її валюти, фінансовий стан держави. В умовах відкритої економіки в процесі залучення її у світове господарство ключовою проблемою стає економічна незалежність держави.

Постійне незадоволення потреб в безпеці чинить негативний вплив на розвиток та функціонування окремих громадян, сімей, організацій, держави та суспільства в цілому, погіршуючи кризовий стан всіх сфер його життєдіяльності. Адже, економічна безпека – це не тільки захищеність національних інтересів, але й готовність та здатність інститутів влади створювати механізми реалізації та захисту національних інтересів розвитку вітчизняної економіки, підтримки соціально-політичної стабільності суспільства.

Економічна безпека це здатність економіки забезпечувати ефективне задоволення суспільних потреб на національному та міжнародному рівнях. Інакше кажучи, економічна безпека представляє собою сукупність внутрішніх та зовнішніх умов, що сприяють ефективному динамічному

зростанню національної економіки, її здатності задовольняти потреби суспільства, держави, індивіду забезпечувати конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках, гарантуючи безпеку від різного виду загроз та втрат [9].

Висновки. З цього можна зробити два висновки:

1. Економічна безпека держави повинна забезпечуватися, насамперед, ефективністю самої економіки, тобто, поряд із захисними заходами, які здійснюються державою, вона повинна захищати сама себе на основі високої продуктивності праці, якості продукції та інше.

2. Забезпечення економічної безпеки держави не є прерогативою будь-якого державного органу, служби. Вона повинна підтримуватися всією системою державних органів, всіма ланками та структурами економіки.

Вирішення завдань забезпечення економічної безпеки держави потребують розробки цілого комплексу категорій та показників, що дозволяють аналізувати базові тенденції економічної безпеки України та шляхи її забезпечення. Підґрунтям формування даних показників є тісний взаємозв'язок поняття безпеки з категорією страхування ризику, використання якої дозволить значно підвищити ефективність управління, особливо в випадку, коли на зміну методам адміністративно-командного господарювання приходить система переважно ринкових взаємозв'язків в економіці, коли відбувається різка децентралізація управління господарчими та соціальними процесами у суспільстві [11, с. 15].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маслак О. І., Гришко Н. Є. Управління економічною безпекою на принципах забезпечення її раціонального рівня. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 1. С. 198–208, С. 201.

2. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку. К.: Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України, 2008. 48 с.

3. Варналій З.С. Економічна безпека: навч. посіб. К.: Знання, 2009. 647 с.

4. Жаліло Я.А. Економічна безпека держави, підприємства, особи в інтегрованому суспільстві. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2001. Вип. 26. С. 24–27.

5. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Київ: КНТЕУ, 2001. 309 с.

6. Шаваев А.Г. Система борьбы с экономической разведкой. М.: Правовое просвещение, 2000. 240 с.

7. Губський Б.В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення. К., 2001. 122 с.

8. Бурбело О.А., Єськов С.В. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. 176 с.

9. Вікіпедія. Економічна безпека. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0.

10. Фурман В.М., Зачосова Н.В. Особливості управління економічною безпекою сучасних страхових компаній як одного із видів фінансових установ. *Агросвіт*. 2015. № 15. С. 20–25.

11. Венцковський Д. Ю. Експортна стратегія України в системі забезпечення економічної безпеки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 21.04.01. Київ, 2010. 20 с.

I. Lichenko

ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE STATE IN INSURANCE PROCESSES

In the current conditions of instability of the national economy and tense geopolitical situation, one of the key factors contributing to the realization of national interests and priorities of Ukraine is economic security. Which characterizes a state of the economy in which the economic interests of the enterprise, region, state and society are reliably protected from internal and external threats. The development of integration processes in the world community contributes to the economic growth of the state, however, like any development process, it faces a number of negative factors and risks that pose a threat to economic security. Given the complexity of the processes in domestic and foreign policy, the majority of the population is unsure of their future. The global crisis has revealed serious shortcomings in the mechanism for managing the economic security of the state and domestic economic entities, which has been reflected in declining economic growth, gross domestic product, rising unemployment and other indicators. As a result, there is a growing focus on security and risk management tools at the macroeconomic level, as well as their effectiveness in the national context. The article examines the mechanisms of ensuring the economic security of the state in the insurance process, which are crucial factors for sustainable growth and functioning of the national economy as a whole. Various areas are considered: ensuring the safety of policyholders, private insurance companies, national institutions (government agencies, organizations). The article examines the mechanisms for ensuring the economic security of the state in the insurance process, which are the most important components of stable growth and functioning of the national economy as a whole. Various areas are considered: ensuring the safety of insured persons, private insurance companies, national institutions (government agencies, organizations). The economic security of the state must be ensured, first of all, by the efficiency of the economy itself, that is, along with the protective measures taken by the state, it must protect itself on the basis of high productivity, product quality and more.

Keywords: economic security, insurance market, financial market, insurers, insurers, insurance companies, insurance offenses, insurance companies.